

ПОПЕРЕДЖЕННЯ І РОЗКРИТТЯ ЛІКАРСЬКИХ ЗЛОЧИНІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ВІДЕОКАМЕР ТА ІНТЕРНЕТУ

ФЛОРИЯ В.

доктор права, професор кафедри кримінального права і кримінології Академії «Штефан чел Марє» МВС Республіки Молдова (Республіка Молдова)

Охарактеризовано поняття «загальносоціальне попередження злочинності» та «медична профілактика». Висвітлено значення попередження злочинності як однієї з найважливіших сфер суспільного життя, що забезпечує впорядкування громадських стосунків шляхом упередження найбільш небезпечних посягань. Аналізуються особливості притягнення до кримінальної відповідальності у Республіці Молдова, в Україні та у Російській Федерації за лікарські злочини. Наведено порівняльні приклади кримінальних справ за фактом вчинення медичних злочинів, проведено детальний аналіз специфіки їх розслідування та допущених при цьому помилок, а також особливостей призначення покарання. Висловлено пропозицію про необхідність посилення контролю за діяльністю лікарів під час виконання ними професійних обов'язків, зокрема, за допомогою встановлення відеоспостереження.

Ключові слова: попередження злочинності, загальносоціальне попередження злочинності, медична профілактика, кримінальне переслідування, експертиза, лікарські злочини, відеокамери, контроль.

Попередження злочинності – одна з найважливіших сфер соціального регулювання, управління і контролю, що забезпечує впорядкування суспільних відносин шляхом упередження найбільш небезпечних посягань на них. Розрізняють загальносоціальне і спеціальне кримінологічне попередження, профілактику, запобігання і припинення злочинів та ін.

Загальносоціальне попередження злочинності – система заходів з усуненню процесів детермінації і причинності злочинності, що охоплює усе населення або його групи, виокремлені на підставі економічних, соціальних та інших критеріїв з урахуванням вірогідності злочинної поведінки практично усіх представників цих соціальних груп [3].

Наведеному визначенню профілактики злочинності в кримінології співзвучне визначення медичної профілактики: «Профілактика є системою політичних, законодавчих, активних освітніх, санітарно-технічних, санітарно-гігієнічних, протиепідемічних і медичних заходів, які планомірно здійснюють державні інститути і громадські організації для забезпечення всебічного розвитку фізичних і духовних сил громадян, попередження та зменшення ризиків розвитку відхилень у стані здоров'я та захворювань, запобігання або уповільнення їх прогресування, зменшення їх несприятливих наслідків» [1, с. 67].

У Республіці Молдова органи кримінального переслідування, прокурори* у 2012 р. порушили 7 кримінальних справ за ст. 162 Кримінального кодексу «Ненадання допомоги хворому», що мало наслідком у чотирьох випадках загибель пацієнтів і 33 кримінальних справи за ст. 213 Кримінального кодексу «Порушення через халатність правил і методів надання медичної допомоги», що мало наслідком у більшості випадків загибель пацієнтів.

Недоліки в розслідуванні цих справ повторюються з року в рік. Найчастіше прокурор, порушивши кримінальну справу, не вдається до жодних слідчих дій, а призначає судово-медичну експертизу, перекладаючи увесь тягар доказування на експерта. Дочекавшись, через рік, два або три, висновків експерта, він закриває справу.

За розглянутими в судах справами виносяться обвинувальні вирокі з призначенням покарань без позбавлення волі і без позбавлення права на медичну діяльність [7]. Проте деякі кримінальні справи про лікарські злочини все ж потрапляють до Вищої судової палати (Верховного суду) Республіки Молдова.

Суд району Страшени 9 квітня 2012 р. засудив лікаря Р. Т., 1949 року народження, на підставі п. «в» ст. 213 Кримінального кодексу РМ, до двох років позбавлення волі умовно, з позбавленням права на медичну діяльність строком на 3 роки, також зобов'язав його відшкодувати потерпілій Т. К. матеріальні збитки в сумі 8961 лей. Колегія з кримінальних справ Апеляційної палати Кишинева своєю ухвалою від 22 листопада 2012 р. залишила вирок суду району Страшени від 9 квітня 2012 р. без змін. Колегія у кримінальних справах Вищої Судової Палати своєю постановою від 12 березня 2013 р. змінила вирок першої інстанції, вилучивши додаткове покарання у формі позбавлення права на медичну діяльність.

Лікар Р. Т., завідувач хірургічним відділенням, обвинувачувався у тому, що прийнявши 15 січня 2011 р. з приймального відділення пацієнта С. І. з двома черепно-мозковими травмами, обстежив його поверхово, з порушенням правил і методів надання медичної допомоги. Через 12 годин пацієнт помер [2].

Помилки в розслідуванні лікарських злочинів допускають і деякі слідчі, прокурори в Україні. Так, прокуратура м. Вознесенська Миколаївської області припинила кримінальну справу, порушену за фактом загибелі молодої дівчини. У селі Мишин Коломийського району Івано-

* Посада слідчого, як і його повноваження, скасовані і в поліції, і в прокуратурі, що, на нашу думку, неправильно.

Франківській області 16-річна пацієнтка померла після анестезії у стоматолога. Родичі загиблої в її смерті звинувачують стоматолога і лікарів швидкої допомоги, а в Коломийській міжрайонній прокуратурі вважають звинувачення необґрунтованим, хоча на підставі яких слідчих дій було з'ясовано причини смерті, не повідомляють. «Все стане зрозуміло після отримання результатів судово-медичної експертизи...», – запевнив заступник Коломийського міжрайонного прокурора [4]. Неважко здогадатися, що очікувати висновку експертизи доведеться довго, а причиною смерті пацієнтки будуть визнані індивідуальні особливості організму пацієнтки, анафілактичний шок.

Аналогічна практика існує і в Росії. А. Саверський, президент Загальноросійської громадської організації «Ліга захисників пацієнтів», зазначає, що «в нашій країні, навіть якщо проти лікаря порушується кримінальна справа, покарання часто не відбувається» [5]. А. Саверський запитує: «Що ж тепер – ставити відеокамери в кожній палаті? Це неможливо». Ми ж вважаємо, що можливо і необхідно. Адже встановили відеокамери в класах, де випускники ліцеїв складали державні іспити, то чому не можна встановити їх в ординаторських, операційних, реанімаційних відділеннях лікарень. Та й списування на іспитах не спричиняє таких тяжких наслідків, як порушення лікарем правил і методів надання медичної допомоги.

Якби в ординаторській лікарні молдовського міста Сороки була відеокамера, лікар А. Ц. не дозволив би собі в нічний час відпочивати в ординаторській, залишивши хворого з важкими травмами без належної допомоги. За це А. Ц. і був засуджений.

Як свідчить слідчо-судова практика у справах про лікарські злочини, залишаючись у нічний час без контролю, черговий медперсонал може поводитися з пацієнтами як заманеться. Те ж саме відбувається у вихідні, передсвяткові і святкові дні, в дні народжень чергового лікаря чи медсестри. Без відеокамер ніхто б не довідався, що завідувач відділенням анестезіології та реанімації Пермського центру кардіохірургії А. В. побив хворого, який 6 березня 2013 р. переніс операцію на серці. Після цього пацієнт помер. Головний лікар клініки довідався про це 3 липня, о 14.35, а о 15.10 А. В. був звільнений [6].

Випадок у Пермі викликав хвилю відгуків користувачів інтернету, які засудили поведінку лікаря А.В. і вимагали для нього найсуворішого покарання.

Досвід Пермського кардіохірургічного центру з встановлення відеокамер у реанімаційних відділеннях заслуговує на увагу і медичних установ Республіки Молдова.

1. Москаленко В.Ф. Концептуальные подходы к формированию современной профилактической стратегии в здравоохранении: от профилактики медицинской к профилактике социальной / В.Ф. Москаленко. – М., ГЭОТАР – Медиа, 2011. – 240 с.

2. Определение Коллегии по уголовным делам Высшей Судебной Палаты РМ по уголовному делу нр. 1 ч. 284/13 от 12.03.2013.

3. Российская криминологическая энциклопедия / под ред. А.И. Долговой. – М.: Норма, 2000. – С. 537–538.

4. Ружицька С. Фатальний візит до зубного / С. Ружицька // Експрес. – 2013. – 27 липня – 1 серпня.

5. *Саверский А.* Осторожно! Злой врач / А. Саверский // Аргументы и факты. – 2013. – № 28.

6. *Суханов С.* Нельзя из-за одного отщепенца обливать грязью всю медицину / С. Суханов // Комсомольская правда. – 2013. – 8 июля.

7. *Флоря В.* Как не надо расследовать врачебные преступления / В. Флоря, Д. Оставчук // Восточноевропейский журнал общественного здоровья. – 2012. – №. 1. – С. 77–79.

Флоря В.

Предупреждение и раскрытие врачебных преступлений с помощью видеокамер и интернета

Охарактеризованы понятия «общесоциальное предупреждение преступности» и «медицинская профилактика». Определено значение предупреждения преступности как одной из важнейших сфер общественной жизни, обеспечивающей упорядочение общественных отношений путем предупреждения наиболее опасных посягательств. Анализируются особенности привлечения к уголовной ответственности в Республике Молдова, в Украине и в Российской Федерации за врачебные преступления. Приведены сравнительные примеры уголовных дел по факту совершения медицинских преступлений, проведен детальный анализ специфики их расследования и допущенных при этом ошибок, а также особенностей назначения наказания. Сформулированы предложения относительно необходимости усиления контроля за деятельностью врачей во время выполнения ими профессиональных обязанностей, в частности, посредством установления видеонаблюдения.

Ключевые слова: предупреждение преступности, общесоциальное предупреждение преступности, медицинская профилактика, уголовное преследование, экспертиза, врачебные преступления, видеокамеры, контроль.

Floria V.

Warnings and Disclosure of Medical Crimes by Using Digital Cameras and the Internet

Characterized the general social concept of crime prevention and preventive medicine. Determined importance of crime prevention as one of the most important areas of public life that ensures public relations by prevention of the most dangerous assault. Analyzed the features of criminal liability in the Republic of Moldova, Ukraine and the Russian Federation for medicinal offenses. Shows comparative examples of criminal cases on medical crimes, the detailed analysis of the specifics of their investigation and admitted in this errors and also peculiarities of sentencing. Make suggestions about the need to strengthen control over the activities of doctors in the discharge of their functions, in particular through the establishment of video surveillance.

Key words: crime prevention, general sociological crime prevention, medical prevention, criminal prosecution, forensic examination, medical offenses, video cameras, control.